

ЗАСТАВА

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину 12 еор.
за пола године 6 „
за четврт године 3 „
за један месец дана 1 „
за Србију:
(у средњу)
за годину 120 гроша, на пола године 60 гроша,
а на четврт године 30 гроша чарш.

ПОСЛЕ „КАПИТУЛАЦИЈЕ“

II.

Врло нам је жао, што је Деренчина допала улога, да баш он распирује нимбуе светиње, који је окружавао народни програм — он, који без сумње и сад култус тога програма у срцу носи. Страшан је то положај, морати све оно као илузију, машту означавати, што је човек сам до јуче народу као живу истину проповедао. Ако је Рауховска клика заиста ироничним осмејивањем пратила међусобну борбу левога крила и садање средње странке, то је без сумње сдушајући говор Деренчина, то чинити морала, или бар најумесније чинити могла. Сарказам деснице није се толико односио на крајњу левицу, колико на пређашњу народну странку, и на то, како крајња левица сад средишњом пребације оно, што је ова унијонистичког год. 1868. пребацивала. У томе лежи „иронија судбине“. Немамо времена ни воље, преметати листове саборски расправа пре старе „нагоде“, али би јамачно нашли, да је таку лекцију о „реалној политици“ читала онда рауховска странка садањом средишњом, као што ова чита садањом левици.

Што Деренчин говори о Кастелару, не може се на овај случај применити. Ни оно, што је народна странка у програму тражила, неби било на оној висини, коју Кастелар као средњу означава. Не стоји пак оно, што Кастелар говори о створитељима, и остваритељима идеја, као што су то већ други приметили. Но зар је начело старе и нове „нагоде“, које је једно и исто, идеја, или бар идеја народа тројне краљевине?

Колико из извода његове беседе видимо, Деренчин је притекао чак Блуучлији, да докаже, да је садања странка саборског средишта једна на правоме путу, левица да је идеална, Раухова да је одурна фракција. Оведве да су себичне, а средња да је несебична, којој је „досуђена тешка, незахвална улога“, коју „несрета у том погледу бурним одобравањем занешени народ“.

Дакле је странка, којој се „ревизијом“ отварају врата разни виши званија, и која изрично каже, да је начела своја напустила, или затој „управе“ ради — та је несебична, а странка „идеалиста“ је себична! О tempora! Не прати је „занешен“ народ? А кога је занео, ако је занешен? Нисте ли ви, садање „реалисте“?

Није ли „Обзор“ још овог пролећа, кад се у велико знало, шта Маџари мисле, да т. ј. не мисле ништа на челно попустити, писао: да је први предлог хрв. краљ. одбора најмања мера народни захтева, из под које се попустити неможе?

„Теже је очи упрети у истину, него ли за идејом гледати.“ А шта је истина у овом случају? Деренчин би одговорио: истина је жалосно стање домовине, или као што он рече: „болест домовине“, којој треба лека. Но не лежи у том истина, него је та болест само сен првобитне истине, а та је: де маџарска политика, каква је, којој је девиза: маџарска од Карпата до Адрије, а с временом и до Балкана, недопушта другачију троједну краљевину, него каква је првом „нагодом“ замишљена, и неће троједну, него разтројену (и растројену) краљевину, па отуда сви они појави, што их Деренчин „болести“ зове. Питање је дакле: је ли лек томе, подићи сад ту политику или је побијати, док неустукне, јер само кад „велико маџарска идеја“ устукне, може о искреној, и трајној „нагоди“ говора бити. Овако ће се болест увек враћати, кад год домаћа влада поред способности, радности, и поштења узмете и народна бити. Или је реч, „народна“ избрисана из програма „средишта“. Али да: Вончина већ на самом сабору рече: „да народи нису програма ради, него програми народа ради“, као да програм није мисао народа у извесном времену, и као да мањарима приличи програм променити, а не народу путем избора. Деренчин пак изрично људе садање средње странке означава као такве: „који се неклањају начелима абстрактни идеја, немају можда сустава, а извајају, што се у конкретним околностима политички извести

може.“ Ту би ми могли приметити: тешко је извести оно, што треба, а лако је извести оно, што други хоће, и диктира; тешко је кроз кланац пробити; а лако је провући се изпод каудинског јарма, а вештина је: не дати се заварати у кланац као што су неки се дали завести у кланац обећања тобожње добре али свакако прекарне управе.

Кад би оно била истина, у коју Деренчин сада очи улире, онда би и то било истина, да су — не кажемо Раух, јер он би без сумње био желео и хтео и гору „нагоду“ од оне од године 1868. али да су Шухаји, и њему подобни, који су онда од народне странке ондашњим унијонистима и првој „нагоди“ придружили се, много пре, и боље ту истину увидели, јер и они су говорили: да примају поравнање, јер неклањајући се начелима абстрактни идеја, и „неимајући можда сустав“, „идоше за чинима“, и идадоше „болесно стање домовине“ од времена провизорије, неуставности пред очима.

Болест, од које „Хрватска“ болује, враћаће се толико пута, колико год пута домаћој влади буде на ум падало, струју народног живота на самосталан ток, а не на улив у море „велике Маџарске“ навијати. Ко је престао веровати, нека чита уводни чланак у бр. 208. „П. Лојда“, па ће се уверити, да се и од нове владе, шта више од целе „средишње странке“ тражи, да буде „жандар маџарске државне мисли“ супрот србско-хрватској, или као што се каже, супрот „јужнословенској народној мисли“.

Што је Макавец бившој народној странци приговорио: „да се изневерила својо програму“, то је истина, која није побијена тиме, што су то рекли „господа на десници“, и што се „центрум“ смејао, јер је свим смехом, којим је тобожње ударце на левицу пропратио, сам себе, односно део пређашње народне странке у њој извезао.

Шта се постигло од народног програма? Ништа, бар ни једна главна, начелна тачка: ни у погледу предметног раширења автономije, ни у погледу положаја бана и домаће владе, ни у погледу целокупности, ни у погледу финансијске самосталности, ни у погледу целокупности, ни у погледу зем, добара у опште, шума особено — једним словом ништа.

А ако је „степен народне самосталности и слободе, који његовом развоју оговара“, ово, што је у новопотврђеној нагоди од год. 1868., онда напшто она борба од год. 1868. овамо, која је наравно и притисак поштрла? „Ово је узвишеној сврси народна странка није изневерила ни онда, кад је ступила на темељ закона, који је побијала дотле, док је јаук народа у жестокој борби не заустави“ вели Д. Јаук народа заустави борбу?

Не — јер онда не би народ и по други пут скоровице бирао. Него је надвладала политика, због које Славени у опште, а особито мање славенске гране пате, која Сисифов камен доле отури, таман кад дође до вршка, до прелама, и којој је девиза: „И ужива уста“!

Таке је политике плод: „убијање, или бар помућење јавног морала у народу“, као што је то Макавец добро приметио, а од Деренчина наведени примери не побијају ту истину. јер тек на обадве ноге рама присподоба политичне борбе, са ратном борбом.

На бојном пољу побеђена Угарска, победила је на политичном пољу истрајношћу кад пасивне, кад активне борбе. Који народ оваку борбу истрајати неможе, нема животне снаге у себи, или је знак, да му народ водећа интелигенција материјално или морално не стоји на чврстим ногама. Је ли дакле крив народ, или интелигенција му? Ми држимо ово последње.

Двапута Деренчин у својој говору нагласи: „како су у фузију ступили они елементи, дојаконше владавине, који су увидели, да њезин наставак земљу упропаштају“. Не, нису зато ступили у фузију, него што су ради и даље служити, и окрећу опакију по ветру.

А што народна странка прима у своја недра оне, који народ и њу у ребра удараше — то је опет плод „морала“ нове нагоде. Онамо токорсе јаук народа заустави борбу, а овамо се виновници јаука у коло примају. То је оно, што приповедају, да је у почетку буне год. 1848. граничар возећи капетана, овога злурадо запито: је ли чуо, да ће престати крајина, да ће постати „парорија“, па шта ће бити с њиме, с капетаном? Свај одговори: „Јаћу бити ваш „солгабириг“. „Еле никако се вас опростити“ — уздану граничар.

Што напоследку Деренчин, одговарајући Макавцу, говори о помоћи Србима, Словама, Словенцима, и то прима „у решењу жалосне црквене размирице“, то ми за цену такве „нагоде“ помоћи не тражимо, не требамо, и у опште ми смо на црквен-народном пољу сами себи доста. С те стране нити настити, ни љути нова „нагод“. Ни на самом политичном пољу нити можемо ми тражити, нити тражимо непосредне подпоре наше браће у тројној краљевини, коју нам, где треба, на уг. сабору, баш по широј автономiji неби ни могли дати. Но међусобна морална помоћ ишла би у прилог вишој цели, будућности србског и хрватског племена на југу.

Ми смо уверени, да ће Деренчин, не толико по свеви „симпатичног пријатељства“ према Макавцу, колико по свеви за сад од њега притајени идеја и осећаја, и по искуству нове „нагоде“, опет и то скоро наћи се у колу бораца за првобитни народни програм.

Завршимо суд о његовој беседи тиме, да је иначе беседа реторични ремек; и колико су мисли Макавчеве беседе узвишене и истинитије, ипак је по слогу и форми Деренчинова беседа надмашила све беседе.

Долазимо на Јакића, на Филоктета народне странке, јер заиста ако је истина, да у обрачунању кључа није било ни погрешке, ни обмане од стране маџарске, онда је Јакић раван и љуто раван; ако је то истина, па је он још сам морао исправност кључа бранити, онда је још горе; онда је рана права филоктетска.

Шта каже он? „Није нико побијао, а ни побијати могао, да је размер $6\frac{1}{100}\%$ за Хрватску неправедан.“ Шта? Нико није побијао? Та није ли то у сва зкона разглашавано, ни је ли цифрама доказано: да би размер требао да је $2\frac{7}{100}\%$? „Али се могла која цифра и неотице у рачуне украсти, која унутра не спада, но дочим је била у закон превешена, није се могло више тако лако исправити“. Дакле се могла која цифра у рачуне украсти? А јели се украла? И како финансијер не опазити то пре? Ако је истина, да је кључ исправан, и да су га Маџари не по свом размеру према Аустрији, 30:70. него поспешније у размеру 29:69 одмерили, онда је срамота, да депутација, у којој је год. 1868 и Живковић био, па ни ова садања није добро очи отворила, бар пре, него што је први свој предлог новембра п. г. предала.

Поред Врбичића пролазимо. Он је већ показивао боје — призматично. Не спада дакле више под суд критике. Само му узгред једно напомињемо, да не стоји, да чл. I. од год. 1868. садржи у битности начела чл. 42. од год. 1861.

Чујмо нашега Мирка. И ти Мирко брате наш? Али разумемо. Једну ћемо му пришаптати. Нити је, Мирко, 45% посто-так осовина народног програма, ни и саме „ревизије“, нити је то течевина нове „нагоде“. Та 45% осигуравала је и прва „нагода“, гарантујући минимум од 2.200.000. фор. једна је добит, што би вишак од 45% над паушалом ишао по потреби на попуњење квоте, а сад не; но зато одпада и гаранција.

Програм народне опозиције ни год. 1848 ни 1861 ни 1866 није метао нагласак на уздржање савеза са Угарском, него на што већу државоправну самосталност тројне краљевине; савез са Угарском био је мотив због германизације и централизације, али не *conditio sine qua non*.

Једини је Брлић говорио од прилике онако, као што смо наговетили, да би могао бранити „нагоду“ онај, кога она „незадовољава“, као што Брлић рече. Но ипак морамо и њему нешто приметити. Језгра је Брлићеве мисли у овим речима: „мени се, рече он, чини, да се данас у овом неважном питању неради поглавито само о том, да нашој домовини стечемо или повратимо више или мање државоправни и автономни права, него да се поглавито такођер и о том ради, да учврстимо и учврдимо међу тројном краљевином и краљевином Угарском помирење и међусобно поверење, без чега се кориено и стално пријатељство како у приватном животу, тако и у животу држава ни помислити неда.“

Поверење је врло субтилно и невидљиво биће; међусобно поверење пак може бити само плод признања међусобни правични тежња. Угарска је изкамчила од Беча толико, да је бар у оним стварима, које су њене, подиуни господар, и да на том терену може имати одговорну, парламентарну владу. Јели то Угарска учинила са тројном краљевином? Да ли је и она сужена, на унутрашња дела, на правосуђе, и наставу, ограничена автономiji подлуна, само од хрв. сабора, и круне зависна? Није. Угарска остаје и у том турско, управо господар тројне краљевине.

Но хоће ли и сама Угарска имати поверења? Може бити, ако се хрв. сабор, а нарочито влада домаћа будевладала по рецепту у гореспоменутом чланку „П. Лојда“, ако буде избегавала, шта више удушивала све, што би Будим-Пешти замирисало на „југо-славенство.“ Тако може бити. Али какву корист има народ од таквог поверења?

Међутим будимо уверени: није кр. одбор у Будим-Пешти, ма да је мањи од маковог зрна био, разкинуо Рауховске мреже, и улио поверења. Ено још у броју 197. од 16. (28.) авг. дакле кад је „приват“ погодбе већ сигуран био, „П. Н.“ Раухову фракцију, или фракцију ипак назива: „једином странком, која искрено маџарској држави вуче“ — а то је њима гавно. То је „вага поверења“.

Само док „средишња странка“ нова кола намаже и покрене, па ћемо доста рано искусити: шта значи оно у данашњем „Уг. Лојду“: „бана је лако изгубити.“

Брлић као и сам надајући се томе колачу, налази излазка не у Деренчиновој вери у „моћ разбора“, него у томе, што ће одијум (омраза) разлазка пасти на Маџаре.

Мари вук за „одијум“ јагњета. За таки случај обећава Брлић: „да ћемо га тада вада наћи у првима редовина бориоца за право и спас домовине.“

Бе аферим Нацо!

Бар на те нећемо дуго чекати. У напред кличемо: „добро нам дошао!“ Свршићемо са кардиналом — стојерником — ревизије, са оценом завршне беседе Живковића.

ХРВАТСКИ САБОР.

Четврта седница 4. септембра.
(Наставак.)

Заступник др. Рогулић. Неможе се све одмах постигнути, за чим се иде, но ваздан треба пазити на част народа. Српско-хрватски народ (галерија псиче) приступи и прима са краљевином Угарском савез, који је прикнут 1848. године. Нагодбени закон од 1868. год. нема атрибута потребних закону. Ревизијом постаје народа законом по привођењу народа српско-хрватскога. По Валој нагоди неће борба престати, трајаће огорчење, неред и т. д. Илузијам се подаје, ко се од овакове нагоде чему нада. Угарски државници немисле ни ове народе држати. Добро је можда, да кукавна ова наша земља и ово јопште ало предати. Народ неће проинсти ни по тој народи, претрпни је и горе зло. Чудо се је само, да је крајња нужда присилила на овај предлог. У таквом стању присиља настају уговори, нити неврде ако настану. То је слаб темељ. Ред и мир празне су речи.

Говорнице ће ваздан војевати под заставом ревизије и за унију на темељу паритета. Треба имати државну аутономију, коју траже околности. Оче-

пања нам се нису испунила, недобисмо ништа за попуштање наше ни за то, што пристамо уз 800 годишњу савез. Половица онога, што је наш одбор у студеном 1872. био предложио, задовољило би. (Смех).

Говорник пита, којим правом нас је Угарска контумацирала разправљајућ с Аустријом о приносу. Хрватска није била при оном уговарању заступана, ве се потичу они чини. Преко те околности нећемо прећи те чекају на ревизију финансијалнога нашега одношаја десет година. Предложене преиначе несмерају на боље. Преко државе браћа хоће нас да доведу у стање, где ћемо молити да будемо лишени земаљских области.

Изкуство од три године непуца нам јамства за напредак. Финансијални одношај није у предлогу доста прецизиран а тумачење овакових закона ствар је шкљавна. Угарска држава да неће допустити да наша управа загне — хоће и да нећ народ пропадне.

Контрасигнатура неоправдава државно заједништво. Положај је министра такав, да министар ужива и у аутономне ствари. Уплив, што се је досад министар арогирао, осигуран му је сад законом. За саборчење неима гаранције. Одбија приговор, који је мислио наћи у речи заступника др. Шрама, као да је опозиција неодољива; завршује, да није на становишту негације, да неће ни у Љубљани ни у Београду, већ да хоће, да се државни одношаји учврсте на правом и на јасном темељу.

Заступник *Славолуб Врбанчић*. Сврха нам је свим једна, а средства различна. Родољубу је потребна постојаност. Политику и државнику треба у правили памтити, но често и заборављати. Земља и круна захтевале, да се државно правно питање реши. Године 1861. није се могло другачије решити ван чланком 42. Одношај Угарске напрема монархији био је тад нејасан. Ми смо се борили као и Угарска за своја права, почем смо Угарској помогли. Да се је сабор од 1865. године одважно у царевинско веће, све би другачије било. Законски чланак 42. нема подпуно законске моћи. Свим је странама 1865. и 1867. године барем у начелу била унија на барјаку. Слажем се са г. Деренчином, да зак. чл. 1. 1868. није ничија особна заслуга. Потекло је из чл. 42. од 1861. године. То позна назоре угарских државника, знаде, да се није могло даље поћи, јер је чл. 42. био превисше у народу укорењен. Нагодба одговара најјаче исто му чланку. Негадовољство против нагодби настало пусти и мртво слово закона. Ворба странака ширила је јаз. Да се је упубљивало, уверавало, било би другачије, неби било дошло до тужни призора, до којих је дошло. Нагода могла је уз више добре воље, да није једностраности било, поспе задовољити, те неби било требало ни ревизионалних додатака. Да се је нагода касније склапала, можда сад, могуће, да неби била онако повољна, као што јест. — Зна, што се је тражило почамши од 1848. год. те неналази недоследности, ако се сад гласује за ревизију. Два су пута, прихватити ревизиону нагоду или како вратити се те поћи у нејезивност неприянајући ни чл. 1. 1868., ни ревизије. — Вели се, није народ мадакска већ странка.

Народ је учинио подпуно своју дужност, сад му треба помоћи. Другога на то нема начина и средства осим предложенога, а најнепатриотичније би било, да се нејезивност и надање вуче. Предлог одговара праву и потреби народа. Праву наиме позитивному, потврђеному; ако предлог једанаесторице мисли за право изред г. 1848. и 1861., хвала лено; предлог одговара и апсолутним нашим потребама. Стога морам гласовати за предлог краљевинскога одбора. (Живно).

Заступник *Јосиф Турели* доказује, да је законски чланак 1. 1868. незаконит, јер је донешен по сабору, који је састављен на темељу незаконитог изборнога реда. Сабор од г. 1866. (у ком је било више чланова садашњег сабора), закључио је

да је сабор, који се састаје на једнострано изданом изборном реду, незаконит. Изборни ред, на ком се је састао тај сабор, прошао је саборском разправом, но круна је изборни тај ред једнострано променила. Што је било 1868. године незаконито, незаконито је и 1873. Неважност сабор неможе чинити ништа законита.

У споменима од 15. јануара 1868. просвећују наступајућу заступници против незаконности овога сабора. Све до пре компромиса признавала је народна странка, да је онај сабор био незаконит.

Но јоште је и други незаконитост у зак. чл. 1. 1868. Сабор је склопио уговор у име Далмације, Хрватске и Славоније а не Далмације и из Крајине није било ниједнога заступника. Да му се не приговори, да тврди неистину, чита §§ 4. 12., 14., 15., и 16 из нагодбе. У почетку се говори о Далмацији, Хрватској и Славонији, није о Хрватској и Славонији. — Нормирају се у § 19. паче начин, којим ће Далмација придонати терете. Далмација је у Вечу, војна Крајина није нигде заступана, нагодбени закон фактично нема правне моћи.

С угарске стране држи се, да нагодбени закон има подпуно законску моћ, јер је ено утеловљена беловарска жуланија укромоварена под нагодбу. Како се је поступало 1868. године при стварању нагодбе, тако се поступа ево и данас. Неважност је учињена 1868. године, незаконитост се спрема учиници сада. Елаборату је подлога незаконита, дакле је и он незаконит.

Нагодба делује на пронаст народа, што живи од живота своје снаге. Слободан, уставан живот није код нас могуће, док је наша влада одвисна од Угарске. Особа неможе ништа променити. Законодарској и реформаторској радњи нема под нагодбом могућности. Или можда кад се прими елаборат? Добра и поштена управа, то је црвена нит у целој ревизионалној разправи. Изучено, да би народ за добру и поштину управу морао жртвовати своје право. (Живно! Председник опомније галерију).

О финансијалном питању неће ни да говори, јер је то питање известитељ доста жалостно орисао. Без самосталности политичке изворња је финансијална самосталност. Хоће ли опортунитет народ довести до среће, види ће се.

Одговара заступнику др. Шраму, да се чуди, како је могао обједини једанаесторицу, да су неодољалих средства, кад није знао, већ морао истом питати, што хоће. Навађа лањски закључни предлог крајне левице. Говорник вели, да од осталим, који подписаше закључни предлог, хоће најпре законитост у земљи, а то значи успоставу државнога права у Хрватској и Славонији. То учинити лежи и у индијатити круне. Као што је круна дала устав свим земљама, може устав и нам дати. У слогу може се тада јоште и до савеза с Угарском доћи. На концу изразио је говорник, да се чуди, како заступник Вончина и заступник Деренчин у политичкој својој мудрости неувидише, да заједничка политика, што ју досад вођасмо, иде на то, да на развалина краљевина наших славице политичке оргје.

Свршујући одбија навод заступника др. Шрама, као да би чланови, који подписаше закључни предлог, били неодољали, а то даде повода краткој уврљаности. Заступник др. Шрам моли реч, тврдећи, да заступник Турели особно нађ напада. По посредовању председничком одустаде др. Шрам од својега захтева. (Свршно се.)

ГОВОР ДРА. МАКАНЦА

у саб. седници од 3. септембра.

Вис саборе! Г. известитељ Живковић извољно је казати, да се о нашем предлогу неда ништа рећи, те да преко њега прелази на ствар. Ја му то вјерујем; истина је свагда кратка, као што не наш предлог, но морал опортунитета захтева, да се ваљта истина и угуши унутрашње уверење војине наг и војвода херцеговачки. „Застава је покупила нешто одломака из доба херцеговачког устанка, колико се тога забележеног дашто, те је одала пошту сјајном имену његовом. Али нити се у ширим круговима знаде, где се родило Лука, нити се што поближе знаде о његовом животу, о навикама, о напорима у приватном и јавном животу, верно, аутентично, Лука је као феномен синуо небом српског јунаштва, забележив траг своје суштатствавању, — а ми данас више знамо о Мах-махону и Базену, него о Луци.

За што? Одговор тражи у пређашњем чланку. Писац ових редака познаје две три особе — а има их по свој прилици и много више — који су покојног војводу најближе познавали. Сви ти људи знају дером владати, и ради су да у ужим или ширим круговима важе и за родољубе и за образоване људе. Али ни један не нађе за вредно, да саопшти коју пртицу из Лукиног живота. Једна од споменутих особа, који Луку познаваше непретргава се од многог послова; живи рахат у Београду — што би најмања замерка била — на ни словца! Како ће се млађи нараштај угледати на боље међу својим старијима, кад их не познаје; како ће их познати, кад савременици и зналци тихих, не ће да саопште оно, што су видели и чули, што су са дотичнима преживили? Не могу говорити о таким стварима они, који о њима ништа не знају, а мука је, што они, који знају и могу, неће ништа да ка-

нашега народа. Ја нећу казати, да се о предлогу краљ. одбора неда ништа рећи, него дапаче неизмерно много — ала. Кад би се само о тој радило, да се или придржи Раухова нагодба, или прими предложена ревизија, био би наш положај лак, и наш одговор кратак, јер би смо тада регли, донекле изправила се Раухова нагодба предложеном ревизијом, примамо ју дакле!

Но у колико се о том ради, да се прихватам ове ревизије сматра довршеном државоправна размирица између нас и краљевине Угарске, а колико се иста представља као неки „*poli me tangere*“ и „*non plus ultra*“ народних жеља, у колико се иста нашем народу нуђа, као уздарје за жртвовање његова стародавна права, његова поноса и његових оправданих жеља, у колико ми налаже патриотичка дужност, да данас свој глас подигнем за истину, за право и углед моје троразличене домовине. Знајте господо! да ће народ точно биљежити гласове ваше, те да ће свакога поједица позвати на одговор, јер гласовање значи сукривању. (Немир). Све што ћу рећи, будите уверени, произилази једино из чиста врела одушевљене љубави прама домовини, јер желим бити једино заточником истине и права свота народа (Живно!); свака чињеница, коју ћу споменути, оснива се на чистој божијој истини, а и у разправи самој настојати ћу, кинити се свега, што би ми чувство раздражнито, те ме принудило могло, да превазим границе објективности, далеко бо ми је свака особна рачуна.

Кадко се предлаже на прихват предложеног чланака о ревизији нагодбе, намећу ми се следећа 4 питања:

1). Што значи ревизија нагодбе у обште, 2). којим упливом и којим начином је постала ова ревизија; јер кад се види, ко је и како учинио на тај операт, моћи ће оценити вредност његову, те ово питање стоји у савезу са овим 3). дани се предложеном зак. основном задовољује потребама и жељама нашега народа; напокон 4). које последице настају, ако се прихвати, које ли, ако се забаци операт краљевинскога одбора.

Што значи ревизија нагодбе значи у начелу признање Раухове нагодбе, као што г. известитељ Живковић жели; значи да нам је дужност настојати, како да Раухова нагодба прокине дух народа, да се разноси по широку домовину као нешто, у што нити потомство дирати неће, како то г. известитељ Живковић нагласује; значи, да дух народа задрема, те да се исти задовољује том нагодбом као државоправним темељем, једном речи, прихвата ревизије нагодбе значи, настављење рауховинама, значи одрећи се прошлости, значи десавоурати бана Јелачића и јуначку борбу 1848. год. нашега народа за своје ослобођење, значи прекинути нит, која нас са постанком наше домовине, са најславнији моменти њезине повести, са највриједи узети нашега народа веже, значи пристати уз окрсење наше целокупности, јер краљевински одбор о Риједи ни речне спомиње, значи наставити рауховинама и о том, што се без крајине и без Далмације одлучује о судбини укупне домовине. Негледећ даље ни на право, ни на жеље нашега народа изумела се та ревизија, која се нашем народу у име неважнота опортунитета насиљује, а опортунитет значи, као што већ спомену, затајене истине.

Будућ све то значи ревизија нагодбе, те неби заиста ни један члан овога сабора, а најмање они, који су досад борили се под стегом народне странке за право и углед свога народа, гласовати смели тим маде, што ће тим ослабити нас, који остајемо под старим стегом, те што ће наш народ изврћи руглу осталота света, који је нашу борбу за слободу пошљиво и симпатично пратио, а противници ће нам поругљиво рећи „народ тај капузнуо, све као жаба у бари, а кад га нешто притиснумо, све је пало на земљу. (Вурно плескање и живно! на

галерији) (Председник: Господо! ја ћу испразнити галерије, ако се небудете држали закона; никако се допадането изразивати неће.) Др. Милан Маханец (наставља). Друго је питање, којим је упливом и којим је начином ревизија настала. Уваљују све факторе, који су на ревизију утицали могли, долазим у првом реду на Рауховце. Ови су ерзација, која је морално, политички и социјално од народа посве раздружена, те која се броји као кључиво по броју чланова њезиних у сабору. Знаће добро сви, а и Рауховци ће признати сами, да о каквој ревизији нагодбе нити из далека чути хтели нису, док се није мађарски министар звисту изјавио, јер су и они нагодбу своју прогласили као некакви „*poli me tangere*“ и као „*non plus ultra*“. Деловање Рауха и његових другова од г. 1868. произвело је, да су били посве немогући у нашем народу, те као што су немогући били изворцу нагодбу народу насилити, тако би још маде у стању били, исту у форми какве ревизије народу омилити.

Предазим на аристократију, у колико се иста сматра као фактор, с којим се рачунати има или де факто рачуна. Та аристократија неможе наш народ у одлукама његовим ни најмање сметати, јер народ аристократију несмотрат за фактор, ни би смо тако несретни или можда сретни, да наша аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће вољом народа, све што наш народ успособљује, бројити се међу цивилизоване пуке, произилази у нашој домовини већом страном од синова из сељачких и грађанских кућа, а то је далеко од аристократичких дворова, у којих јоште однежу аристократија имаде тако мале снаге кретати вољом народа, тако мало заслуга, знаности, патриотичке одважности и материјалне силе, да наш народ код својих одлука преко аристократије на престо предавити може, на дневни ред; јер све, што крће

2. Управу и надзор над свима питомцима врши Матица преко нарочитог надзорника, кога сви питомци, ма се где учили, ваља да сматрају као свога непосредног старешицу, те да се у свакој ствари најпре њему обраћају.

3. Сваки је питомцама дужан одмах с почетком школског течаја уписати се у број ученика своје школе, па о томе надзорнику поднети изјаву.

4. Који тако изјаву, за 14 дана по што рок уписује прође, надзорнику не поднесе, или не оправда за што то није учинио, томе ће се одмах обуставити даље настава стипендије.

5. За све школске време дужан је питомцама редовно и марљиво поводити школу, и настававати да што бољи успех у наукама покаже.

6. Од слушања факултетских наука ниште се, да поред редовних школских предмета походе и предавања из словенског језика и књижевности. Нарочито су то дужни чинити питомци теоријски, по нарочитој жељи основатељској.

7. На свршетку школског течаја дужан је сваки питомца, за првих 14 дана поднети надзорнику сведочанство о томе: да је редовно походио школу и како је у наукама успео.

8. Слушаоци факултетских наука, кад немају да полагају државни или строји испит (ригорозум), дужни су успех у наукама показати држањем тако званих колоквија, из свију обавезних предмета.

9. Који надзорнику у одређеном року од 14 дана, без довољна узрока, не поднесе свога школског сведочанства, губи право на даље уживање стипендије.

10. Питомци, који сврше факултетске науке, на им се још за годину дана одобрено уживање стипендије, ради полагања строгих испита, дужни су положити својата школског течаја бар по један испит. Ко за цело време првога течаја не положи ни првога испита, томе ће се сместа отказати даље уживање стипендије.

11. Како су питомци већином у таким школама на наукама, где немају прилике да се изражавају у своје материјалне језике, те сваки питомца ваља да се уписује за члана српске бачке друштине за самообразовање, ако у месту где науке слуша, већ има такве, те да у њој по својим силама студенте, састављајући, прерађујући или преводећи, у прози или у стиховима, све оно, што ваља за вредно и корисно.

12. Ако ли у месту учења нема такве бачке друштине, онда су питомци сами међу собом, бар по један пут месечно, дужни држати књижевне састанке, где ће своје саставе један другоме саопшћивати, и у опште већати се у српском језику и књижевности.

13. До сад наведена правила важе подједнако за све питомце стипендијских завода, које стоје под управом Матице српске.

Осим тога се за питомце теоријског завода у Пешти (било да у заводу само стипендијски, освештање, огрев и послугу, било да уа то још и припомоћу и новцу уживају), ради одржања реда у заводу и спољашњег угледа његова, прописују још нека правила, као што нуду:

1. Као што се од свих питомцама с гласном очекује, да ће се свуда и на сваком месту онако поводити, како се изражавају младјима пристојно: то се још са већим правом захтева од питомцама у теоријском заводу, да владане њихове у самом заводу буде онако, како се слаже с позивом овога завода и намером покојнога основатеља.

2. По томе се од питомцама у теоријском заводу очекује, да ће себи и свакој соби наместа држати у реду и чистоћи; да ће бити квалити податни и видљиви; да ће у кварити ствари, које припадају заводу, ко се о томе опреми и заводу направи какву штету учини, томе ће се накнада за учинену штету одбити од стипендије.

3. Визање, свађање, поскок, пировање, непристојно пивање, картење и коцкање у заводу — забрањује се са свим.

4. Забрањено је изван завода поштовати, а тако исто и другогга к себи на ноћште примати.

5. Капија се у заводу затвара у вече у обично време, као што је за целу варош прописано. У то доба сви питомци треба да су у заводу. Преко тога времена извонстат из завода није слободно без допуштења надзорника.

6. Питомца који хоће да се удале из завода на један дан или на дуже време, треба да има за то допуштење од надзорника, који му је такво властао дати најдуже на месец дана. За изостајање преко месец дана треба искати допуштење од књижевног одбора Матице српске.

7. Сви питомци имају се тачно и савесно држати ових правила. С тога сваки питомца добија по један штампан егземплар истих, да се има владати.

Упутство
за надзорника свих питомца под управом Матице српске.

1. Надзорник је орган, преко којег Матица српска управља свима питомцима стипендијских завода Саве Текелије, Павла Јовановића, Петра Костића и Нестора Димитријевића.

2. Надзорнику спада у дужност: с једне стране, пази на изградњу теоријског завода у Пешти, у којој стипендије, и о томе бригу водити, да је у заводу све у најбољем реду; с друге стране, водити надзор над свима питомцима, како у Пешти тако и у другим местима, где су на наукама. Сваки ма у ком погледу припадну неред дужан је или сам исправити или Матици српској пријавити ради даље наредбе.

3. Надзорник је непосредни старешина свих питомцама, и као такав дужан је настојати око тога, да питомци свим дужностима тачно и савесно одговарају, и да се за питомце прописана правила у свему поштују.

4. Али тако исто му иде у дужност водити бригу о томе, да питомци све оно, што им се из стипендијске закладе даје, тачно и уредно добијају.

5. Ради бољег вршења надзора над свима питомцима, који се баве на наукама ван Будим-Пеште, ваља надзорник, свакога течаја, од њихових школских старешина да извештава о владанју питомцама и њиховом успеху у наукама.

6. Како је мнозина питомцама на наукама у Бечу, то надзорнику ваља један пут у години, кад ваља за добро, а по одобрењу књижевног одбора, отићи у Беч, да се лично увери о стању тамошњих питомцама, о њиховом владанју и успевању у наукама, и у опште о томе, да ли у свему савесно испуњавају дужности, које су им као питомцима прописане.

7. По свршетку свакога течаја дужан је надзорник, најдуже за три недеље дана, поднети Матици српској извештај о свима питомцима, нарочито о владанју њихову и успеху у наукама.

8. Кад који питомца не би вршио својих дужности, или би учинио тако дело, које заслужује већу казну од онемо и усера, надзорник је одмах о томе да поднесе извештај књижевном одбору, заједно са предлогом својим како да се у тој прилици поступи.

9. Што се тиче понашања према питомцима, надзорник ваља да се сматра као старији брат њихов и подготвљен на свако добро. С тога треба да настојава не само да се питомци добро владују и својим школским дужностима у свему потпуно одговарају, него и да буду ваљани људи и врлини чланови српскога народа.

10. Одношај надзорника питомцама према надзорничку теоријског завода у Пешти не мења се овом наредбом.

Правила да се штампају у 200 комада да да се, ваједно с упутством, пошљу надзорнику, да их разаште свима питомцима, нека се по њима управљају.

Р. Хади-Ристић, великокупац у Бечу, писмом својим од 13. (25.) марта, иште устав Матице српске, питајући: сме ли приложити мало већ своте чинити приредбе и како се управља фондом. То чини за то, што се приближило време, у коме ће, по наредби свога покојног брата Костантина Хади-Ристића, исплатити једну суму новаца Матици српској или другом таквом заводу (право избора остављено је њему). — Одлучено извести г. Хади-Ристића о свему што жели знати, као и о томе, да одбор мисли, да би требало доходак (или, ако буде мања сума, и сам капитал) будућег „Фонда Костантина Хади-Ристића“ употребити на „библиотеку за народ“.

Ђорђе Мандачић из Панчева нуди се за амбулантног књижара. — Одлучено би понудити г. Каменица Јовановића, књижара у Панчеву, да се прими да буде главни комисионар матичних издања, са 25 на сто провизије, и два пута у години да полагаје рачун. По одговору г. К. Јовановића, да се учини предлог главној скупштини за избор, а г. Мандачић да се упути тада главноме комисионару.

Српско академијско друштво „Соко“ у Грацу обраћа се Матици српској с молбом, да му пошаље, што може, од својих издања. — Одлучено извести се, је ли то друштво стално или само прелазно, па ако има своју сталну библиотеку при универзитету, онда да му се учини по молби.

Професор Вујић из Карловаца превео је „Естетичке одношаје вештине за природу“, од Чернишевског, па их подноси као чланак за Детопис. — Предаје се на преглед и оцену дру Лази Костићу и дру Милану Јовановићу.

Секретаров заменик јавља, да се може штампати „Детопис Матице српске, књига 115 и 116“. Даље, Кухинска Хемлаја, за више девојачке школе, од д-ра Ј. Јовановића; — *О невољама болесника*, од д-ра Милана Јовановића; — *Скупљени списи Ј. Игњатовића*, књига 1. (Србин и његова поезија). — Манвор и Демидов. — Три српска списатеља. — Српско списатељство. — Сима Игњатовић и књига II (Једна жениба. — Крв за род. — Душан, српска слава. — Један слепач. — Приговорство). — и *Басне* од д-ра Ђ. Натомевића. — Одлучено, да се та дела штампају чим се буде приређено за штампу, с обзором на буџет и могућност уредничкову. У комисији за штампање тих дела, одређују се пређашњи чланови.

Питомца Милан А. Јовановић, правник IV. године, родом из Срема, моли да може 8. течаја свршити у Грацу. — Одлучено јавити му: да је за то власна само главна скупштина уз одобрење министарства.

Др. Ј. Туроман јавља, да је прегледао и са оригиналом упоредио 1. и 2. беседу *цицеронову против Катилине*, у преводу Милана А. Јовановића, сваке стране потпуно освештања; да није нужно да дозна какви беху људи, који у једном или другом пољу, у већој или мањој мери, у ширем или ужем кругу народа, меродаван или важан утицај имадоше! Многи моменат у нашој прошлости, који сад нагледа таван и нејасан, можда би се могао потпуно расветлити и разумети, да су забележени и сачувани остали што о спореднијим мотивима који су при извађању каквог дела уз главни мотив суделовали, или да нам је изближе познат живот људи, који су у таким моментима имали у рукама важне улоге.

Бележећи сваку важнију појаву, која се пред нама абјава, саопштавајући црте, које смо опазили на знатнијим радницима на пољу народног напретка, потпомагаћемо унапређење народно, јер пригуљамо тим начином материјал за живот и развој наше књижевности, која је опет рана за живот и развој народа самог. Такој узвишеној цели, којој нам је дужност служити, за цело може и треба да жртвује сваки неколико тренутака свог одмора од други послова или правног времена, коју кап маслица и табак артије. То није велика жртва, за појединца, а корист је по целину народну грдна и очевидна. Сваки по мало и колико може — ал саветно! — па ће нестати ове трулежи, успавалости, која је овладава великим делом наше интелекције као у кишњавим годинама баруштеним плодним равницама нашега Балата.

надазећи да је преводилац добро обавио свој посао, па по што је Матица расписала награду од 80 фор. за превод све четири беседе, предлаже да се преводиоцу изда половина награде за превод првих двеју. — Одлучено позвати преводиоца да преведе и друге две беседе, а у своје време предложити се главној скупштини, да изда преводиоцу расписану награду.

ДОПИСИ.

? Из Плашкога. — Г. др. Тошо Недељковић у 92. броју „Заставе“ одговара тобоже на захтев и погледу незаконитости именовања пароха на неке парохије овамо код нас, које је најпре одавде у „Панчевцу“ објављено.

По г. Т. опет цјелим извештајем ништа не доказује већ незаконитост, коју је и дописник нагласио.

Хајде нека буде све онако у Зрмањи, Почитељу и Вјелополу како рече г. др. Т. али како стоји на Перни и Крбавици. Истина је, да је још лани у обе ове парохије наређен био избор пароха 16. маја, и да скупштина не бирано од предложених кандидата, већ захтежаваше од њих десетине се администраторе, на Перни Шену, у Крбавици Кнежевића, који не бијаху оспособљени за парохе; па питамо ми, и ако је скупштина то захтевала, да ли је то избор и је ли дотични комесар могао допустити да такви захтев дође у записник изборни?

Док је скупштина рекла да не бира ниједнога од предложених кандидата, она је стала на незаконито земљиште и комесар је имао онај час дигнути скупштину, а тога није било ни у Крбавици, ни на Перни, већ је шта више и гласање на невалификоване кандидате предузимано, и то у записник уведено.

Није ли овђе јасно, да је конзисторија са својима дисциплинованима поверљивцима отворила управљачка незаконитости, а то зато нека би се само рећи могло да аутономија није за народ, и да се парохије попуњавају опет „милионшћу бежијом“.

А да су дотични поверљивци морали испитивати бити, свједочи то што је покојни владика врло добро знао да ће избори овако испасти, јер му је то најпре јављено, те ништа не учини да се то спречи. Шта више није могло бити поверљивцима, да дотичне администраторе уклоне бар из скупштине за трајања избора. Та зар није Кнежевић јавно на сва уста у Крбавици у самој скупштини грдио и владнику и поверљивца додвипи, да тога владике нема који би њему парохију државичку отео. Та свет се је чудно, а чуди се и данас како је овај човек смео оно говорити, што је говорио, омаловажавајући конзисторију испод неке заурације. Код такве такве митавости и немара од стране конзисторијалне, зар је онда чудо, да народ навести се даде на незаконитост. А шта је најчудније, исти овај Кнежевић остављен је и после оваког избора за администратора на истој парохији кроз целу годину дана. И то је енергично поштовати законитост. Е али је Кнежевић противни сав, а протого ступац клирицима...!

Па добро! Конзисторија није уважила захтев дотичних скупштина, ма да је покојни владика и једној и другој обећао свечамо, да ће им администраторе гореименоване потврдити за парохе, дакле и Кнежевића, који му је јавно пред народом и псовва, већ једва против воље владикине закључи, да се понови избор, али владика дода: „у своје време“.

То време дође тек ове године 14. јуна. На Перни абор ала времена није се скупштина ни састала. Г. Т. вели, да је дошло 16 скупштинара, и да су они опет изјавили да желе за пароха администратора Шену, који је већ међутим оспособљен за пароха. И где чуда на изјаву неколицине скупштинара сасвим категорички вели г. др. Т. да је општина ова двалут пропустила употребити своје право избора пароха, те је конзисторија именовати морала пароха. Па боже г. др. Т. ваље и § за то, али не верујем да га је добро прочитао!

Зар ово није највећа незаконитост? Није је било скупштине, ни избора, ни такве редовне изјаве од стране општине и г. др. Т. вели да је то одређи се свога права. Та ми читамо, да се у Новоме Саду неможе који нут састати скупштина у подлупу броју, а како ли се то неће догодити на Перни, која је у на крст 5—6 сати размакнута. А чудно нам је, што г. Т. неспомину ништа о молби перњанској ради новог стечаја. Ту лежи општина моли да се стечај наново разише, а конзисторија те прелази, већ вој намеће пароха у особи најнепријатнијој. (!) И све је ово у очима г. др. Т. законито.

Даље вели г. др. Т. да су у Крбавици, где је за пароха постављен Гедон Вукмировић, текле ствари као и у Перни. Јесу лани, али ове године нису. У Крбавици је скупштина састала се и неки део гласао за једнога од предложених кандидата, а већина за неспособног Кнежевића, које опет комесар није смео допустити, али он се је у самој скупштини дергао као и лани и на приговор поверљивков одговори: „Е где браћо чуда ће је нејвећи м плашчакски (мандатар) послао највећег магарца личком (повјереника Алагића) да мене с вама разваља а ма та неће бити. (То сокачко, образовање, као да је најкитњавије перје већине наших свећеника у горњој крајини; томе је узрок оскудно и ниско школовање, чему само

најскорији наш сабор лека дати може. Ур.) И ово су суште његове рјечи.

Но конкурент, што је добио неколико гласова, резигнира на избору још у самој скупштини и остане други оспособљени конкурент Вукмировић сам за бирање. Скупштина не хтједе њега на никакво бирати и разише се. И овђе конзисторија умјесто да на ново стечај разише и парохију по закону попуни, она истог Вукмировића, који ни једнога гласа добио није, именова за пароха у Крбавици!

Овако је било на Перни и у Крбавици од рјечи до рјечи и сада нека паметни људи суде, јели конзисторија наша радила паметно, и јели сад на крају, пошто је свакаква нереди и митавости створила, имала право именовати парохе, без законита избора? Је ли дописник „Панчевца“, који је то објавио, лагао и укор заслужио?

Што г. др. Т. на крају вели, да су противници аутономије они, који климају и напред и назад, и којима некако брада расте и опада — то му одбијемо на обичне вицеце.

Најпосле Перна је ресурирала, а чујемо да се и круни путужила, дакле ова ће се ствар рјешити законом.

(Овај пут није пут закона; знамо, да се општина обратила црквеном савету; можда је и на сабор чекати. Притицати сваки час Бечу, то је посао наше црквене реакције. У.)

И нама је стало само до реда и поштена рада, а никакво да некога нападамо. Него има и други ствари о којима г. др. Т. пути. Као н. пр. како да конзисторија допусти у Петрињи проти Кукићу да катихизира поред својих служби и реално и препарандију, као да катихизација може и мимогред обављати се у 8 разреда.

Католички катихета намјешта се посебно — а наш? Е ал Кукић ступац реакције, ваља га катрансати . . . ! Г. др. Т. пути о овој ствари, хајде да и ми више не говоримо о томе. —

(Ми ако не ускраћујемо објективне критике и противу сами они, које у своје коло бројимо, неможемо ипак онаким личним инвективама места дати. Ово нека је на знање г. дописнику, као разлог, зашто је доста што изостало, и као напомена за будуће. У.)

— *—* Петрово Село 22. авг. 1873. — Јула 2. добије овдашња црквено-школска општина писмо од „управног одбора друштва за срп. нар. поворнице под бр. 50.— В. О. 1873., у којим се умољавано општина да одређује припомоћ од 15 фор. а. вр. коју је још 23. дец. 1871. у својој седници закључила, пошаље. Председник усљед тога писма даде одбор сазвати и добилено писмо преда перовоју да га одбору прочита, које перовоја и учини. После прочитања писма одбор опрвргне закључак главне скупштине од 22. дец. 1871. и просто закључи: да из црквене благајне на народно поворнице не да ни патуре. Овим се огледа свест наших одборника! Особито се одликовало у овој сцени Тешмир Матић подпредседник црквени и благајник под. општине, (човек, који је свагда више Мађарима него Србима наклоњен) па ма да у седници ни био није кад је закључак донешен, и ма да о закључку ништа ни знао није, да-ли да се народном повориницу у помоћ притече и 15 е. једаред за свагда пошаље или не? опет највише протестоваше против закључка.

Дакле народном повориницу неможе се одређених 15 е. а. вр. послати; а одежде у вредности од 360 фор. могу се по вољи неколицине без икаквог закључка и допушта адм. одбора куповати? Исто тако и црква — ма да је у врло добром стању — може се путем јавне драже надавати, оправаљати и до 500 фор. а. вр. на ву потрошити; а овамо невиде стање женске школе, где су учитељу леђа у кухини, а ноге у соби, и где је с децом заједно опасности изложен.

Слободан сам запитати сл. одбор: неби ли боље учинио да је тај у лудо потрошена новац одредело на улепшање женске школе?

3. авг. добије општина поново писмо од „управног одбора друштва за срп. нар. поворнице“, у којем се позива општина да одређује припомоћ, тим пре пошаље, што се та припомоћ већ води у рачунима повориницима; и тако једва тек на другу опомену закључи општина одређује припомоћ послати. —

НОВИ САД. 31. авг. Доставише нам број 244. мађ. „Реформе“ од 4. септ. у ком је на челу листа дугачак допис из Панчева о свему и свачему, што са обзором на правост и листа и шефа, му прелазимо; но само ћемо нешто извидити. Дописник пише: како је Филат Буковаца, председник деватовског клуба у „вароши“ Перлезу, добио око 20 писмама из Н. Сада, Панчева, и Бел. Бечкереха, у којима му се прети, „да ће му се све попатити, и њега убити, ако држи с Мађарима; и како је зајиста после тога летиница „са 4. стране“ заинаљена; како је погорело 30.000 фор. у вредности и пошто је исти половину те вредности осигурао, како штетује 15.000 фор. што је жртва на олтару домовине и устава.

„Реформа“ не пресуђује, је ли то случај, или последица писмама; али навија сумњу на она писма, и на „омладину.“

Пролазећи с презрењем и гнушањем поред те подле, и шетарске инсинуације, само ћемо да рекнемо нешто о величини „жртве“ на олтар домо-

ЧЕШКО-СЛОВЕНСКОЈ ТРГОВАЧКОЈ АКАДЕМИЈИ

Почине друга година, чиме завод овај достиже потпуност своју!

Целје овог завода, да младима, који се ками одати трговини, раширујући обим знања из друге школе и прилагођујући га своје позиву, прибави основних наука теоретичких и практичних у трговини и свима њеним границама тако, да би млађани из академије одмах били способни за службу ма у ком трговачком заводу.

Академија се састоји из две године, а подучава се у овим предметима: у рачуноводству — трговачкој рачуници — науци о роби — механици — технологији — химији и хемијској технологији — господарству народноме са особитим обзором на теорију трговине и светског промета — науци законодавству трговачком, у законима меницима, попу — у статистици трговачкој — земљопису трговачком, повесици трговачкој и културној — грађовини, повесици трговачкој и културној — грађовини и трговачкој — и на послетку језицима темељито и брижљиво, да би свршени академици били једнако способни за чешке и немачке заводе још и у руском, француском, енглеском, талијанском, а показе ли се довољан број слушалаца, и у осталим језицима словенским.

За слушаоце, који немају довољне припреме, да би могли примљени бити у прву годину академије, уређена је приправна школа, у којој ће се подучавати у чешком и немачком језику, рачуници, земљопису, повесици, веронауци, природним наукама краснопису и у прџаву.

До прве године академије примају се за редовне слушаоце они, који су свршили нижу реалку или нижу гимназију, а редовно издрже припремни испит, као и такови, који истина не одговарају горњим условима, али на препремном испиту показу да су иначе прибили потребне науке; који пак немају према реченоме приправнога образовања, морају се, да би примљени били у приправну школу, подрђи припремноме испиту.

При припремном испиту за прву годину академије испитиваће се из чешког језика, из рачунице и земљописа према изискивању ниже реалке или ниже гимназије; при припремном испиту за приправну школу полагаће се из чешког језика и рачунице према изискивању 2-ог разреда ниже реалке или ниже гимназије.

Тако исто примаће се за поједине предмете на академији нередовни слушаоци.

Школарине плаћа се годишње 120 ф. а. вред. у приправној пак школи 100 ф. а. што се исплаћује у полугодишњим терминима при почетку школског теваја.

Нередовни слушаоци плаћају за 1 сажат преко недеље 7 ф. а. вр. годишње.

Прирзв на школске потребе утачаен је за нове слушаоце са 5 ф. а. вр.

Уписивање почиње 26-им септембром а трајаће до краја тог месеца. Приглашења нека се дају за речено време до подне међу 8—12 сах. и по подне од 2—4 сах. у писарници академије, која се налази у броју 4 (новом) на мањем староварошком тргу (сућа баш на Бошеу Линхардског трга), где се такође на сва питања дају потребни одговори и разјашњења, па према захтевању препоручују се и уредне породице, код којих би академици ваљано удомљени били.

Припремни испити држаће се 30 септ. и у данима, који за тим долазе.

У Прагу дне 1. августа 1873. У име управног одбора за подизање и издржавање чешко-словенске трговачке академије:

Алоје Олива, Манолјо Тоннер, председник, 3—4 управилац академије.

Молимо да се прочита! Због колере беху у овој околини — па и у нашем месту годишњи вапшари забрањени; по чему је та зараза сад сасвим престала, то се овим свакоме на знање даје, да ће се овогодишњи малогоспојински вапшар у Митровици — који 5/11 о. м. почиње, с допуштењем надлежне власти у своје време и одржавати.

Митровица 28. авг. (9. септ.) 1873. Јован Михајловић, Пера Васиљевић, закупници вапшара.

У једном повећем месту близу Панчева, предаје се под угодним условима једна трговина заједно с кућом, котарком, магацином, персоналним биргузом, сувачом и 80 ланаца земље. Блва заветља дају браћа Кекеа у В. Бечкереку. 3—3 Бр. 5609.

ОБЈАВА. Пошто је у овом подручју колера престала, тако ће се свето-илински вапшар, који је ради поменуто болести одгођен био, 20. 21. и 22. о. м. по новом календару у месту Старој Павови обдржавати. Вапшар овај могу само из здравих места похаћати.

Од ц. кр. котарске области у Старој Павови дана 10. септембра 1873. За котарског предстојника: МРКШИП, надпор.

ЖИРОВИНА. Ради издавања жиروفине за текућу годину у властелинским шумама у Каменци, Лединци и Беочину држаће се јавна дражба 1. октобра 1873. по рим. кал. у писарници властелинске управе у Каменци, на којој се лицитанти овим позивају. 1—3 Српска народна задружна штампарија.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место српског учитеља у Ривици, отвара се овим стечај од стране црквене општине. Плата је учитеља 200 ф. — 24. попуна меров жита, 6 хвата дрва, 6 ф. свећа и слободан стан с баштом. Рок пријаве до последњег септембра, у Ривици 15-тог августа 1873.

Црквена општина.

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место 4-тог разреда у Митровици са платом од 500. ф. а. в. 120. ф. у име стана и 6 хвата растови дрва. Уз ово знање скопчано је и појање у цркви и обучавање деце у истом. Проситељи имају своје молбенице са нужним сведоцима до 15. септембра п. н. општини поднети.

Овај разред — односно учитељ надржаваће се за 3 године из доброволних прилога, које љубитељи просвете и напредношколског на ту цел жртвоваће, а по истеку тог времена прихватиће га ова црквеношколска општина. Митровица 10. августа 2873. За црквено-школску општину: Вада Марковић, Павле Панаотовић, прероваћа, 2—3 председник.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место српског учитеља у Павловици, отвара се овим стечај од стране црквене општине. Плата је учитеља 200 ф. 3 хвата дрва, и слободан стан с баштом. Рок пријаве до последњег септембра, у Павловици 15-тог августа 2873.

Црквена Општина.

ГИМНАЗИЈА КАРЛОВАЧКА

Позива на катедру физике и математике у вишим разредима. — Плата је правоме, потпуно испитаном професору 1100 ф. а супленту 682 ф. 50 нов. а. в. уз 10 по сто у име станицарије. — Рок је молбеницама до 1. окт. по новом код високог гимназијата.

У Карловци 27. августа 1873.

Ј. Пантелић, гимназ. упр.

1—3

ОГЛАС.

Упражњено је место једне учитељице са платом од три стотине и станицарином од једне стотине форинти а. вр. Пријаве до 1. октобра по новом на магистрату у Карловци 6. септ. 1873.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељако место мушког разреда. Годишња је плата у новцу 300 ф. а. в. писарина 3 ф. 3 хв. 1 ланац ораће земље, 3 хвата дрва, слободан стан с баштом.

Проситељи нека молбенице своје са сведоцима о свршеним педагошким наукама по §. 58 школске уредбе снабдевеним до 1. октобра о. г. подписаном представништву поднесу.

У Ченти 15. августа 1873.

Лазаров Илијин председник 3—3 учит. и прероваћа.

ЕДИКТ.

На молбу Екзарха Томашевић из Митровице, тражеће да се од сујуга свога, Вукалина Томашевића кројача, који је пу пре 10 година напустио и у свет отишао, коначно разреде, позива се овим речени Вукалин, да од данас за шест месеци пореди оводносног распрњавања или лично конзисторији предстане, или место пребивања свог обанани, тим пре, што ће иначе конзисторија постојећим у том погледу заканим прописима даље поступити.

На седнице конзисторијалне, у Карловци, 9. августа 1873. држане.

3—3 Конзисторија архијерејске Карловачке

Бр. 3560. 1—3

ОБЈАВА.

Од стране магистрата слободне краљ. вароши Панчева расписује јавна дражба на 29. септембра 1873. пре подне у 9 сати у магистратској дворани, путем које ће се овова-рошка калдрна на 3 године од 1. јануара 1874. до копца децембра 1876. под закуе продавати.

Блжки услови могу се код ововаоршког оправништва увидети.

Од магистрата слоб. краљ. вароши Панчева 11. авг. 1873.

СТЕЧАЈ.

Од стране равнатељства првог сремског винарског деоничарског друштва у Илоку, овим се отвара стечај, на место једног књиговође односно тајника са годишњом платом од 800 ф. а. вр. и према способности и употрљивости одредити се и већа.

Потражитељи реченог места, нека поднесу овомо до 1. октобра т. г. своје молбенице, у којима нека се изкажу да имају знања, у ерско-хрватско и немачком језику, и писању, да су књиговодству теоретично и практично вјешти, те да су доброг моралног понашања. Они који су већ код слични акција друштва службовали имаће првенство.

Равнатељство

првог сремског винарског деоничарског друштва у Илоку.

2—2

ГАЛАНТЕРИЈА И ПОМОДНА РАДЊА

С. ПВКОВИЋА

у МИТРОВИЦИ.

потребује једног шегрта од добрих родитеља. 2—3

10 КОМАДА ВИСКИ БУРАДИ

између 10. и 12. зкова величине, са свом осталом виноградском опремом продаје из слободне руке Јелена Недељковић, ципеларца у Н. Саду.

1—2

ду наравна свога са Мађарском у овај час учине; своју народну вјизичку немоћ спрема далеко јаче надмоћи Мађара, осетити, вели Хрвати, и окушаше у толико прилика, те не би другачије, но преклонити главу и јаче га ватати са скут и руке. — Чудно бога, ми, да и Чеси још до сада не сазнаше правог става Мађарорсага — али дао бог није далеко најскорија будућност, која ће у њиовим рођеним животним питањима уверити и о хрватским стварима сасвим противно. Идемо да видимо.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

У половини септембра т. г. званић ће на штампе „Вуковарац“, нови сремски календар за просту 1874. годину и моћи ће се у књижари долушницатог у Вуковару добити. Садржина је врло добро уређена тако да ће свакога кушца потпуно задовољити моћи. „Вуковарац“ излази на србском и хрватском правопису на 8-ни великог табала. Цена је од 100 комада србски или хрватски увезан са билеговином 14 ф. а. вр. неуезан са 13 ф. а. вр. Умољавам гг. књигопродавце да изволе наручине учинити, а ја ћу на захтевање свакоме који заиште на углед један примерак бесплатно послати. У Вуковару почетком августа 1873. С поштовањем Јован В. Поповић, књијар.

ОГЛАСИ

СТЕЧАЈ.

Отвара се стечај на упражњено књижељубску штампарију у Барањи. Плата је учитеља 30 пож. наполице, 30 пожу-ситини кукуруза, 5 зкова вина, 36 ф. у готовом новцу, 4 зата тврди дрва, 3 ланца ораће земље, слободан стан с 2 собе, комором, подрумом, шталом, шупом, 2 баште и контрактурално површење од 150 ф. с примрком, да ће се ова свота учитељу издавати почети онда, кад таково и по другим штацијама у живог ступи. Учитељ мора и певчеву дужност обављати.

Проситељи са добро инструкцијом молбеницама својима за 4. недеље од времена првог увршења на дотично место своје могу се обратити.

Роман Косић, Георгије Косић, подредс. 1—3 председник.

СТЕЧАЈ.

За попунење учитељског места уз дужност певања на новоотвореној школи српској у Госпојинци отвара се овим стечај. — Плата је годишња учитељу 340 ф. а. вр. за редовну и повторну школу, 20 ф. у име зимњег огрева, 2 хвата тврди дрва, слободан стан с баштом.

Конкуренти имају за 6 недеља од дана увршења овога огласа у јавне листове, подписаноме одбору своје молбенице поднети.

У Госпојинци 27. августа 1873. 1—3 Местни школски одбор.

СТЕЧАЈ.

У Буђановци отвара се стечај на место учитељско. Плата је 210 ф. а. вр. у готовом, 1166 ова жита (од ових 366 ова у име повторне школе) 600 ова кукуруза, 6 зата дрва, 6 зата свећа. Од потребе кад учитељ прати 50 новч. а кад не прати 2 пенкира.

Учитељ је дужан у први појати и децу у ценију обучавати. Рок стечај учитеља 14. септембра.

Из седнице школског одбора држане 6. августа 1873. 1—2 Школски одбор.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место, у Опатовцу, с којим је скопчана плата 200. ф. 6 хвата дрва — из којих се и школа грејати има — и пространа башта, отвара се стечај до 15. септембра. Молбенице са сведоцима пишу се подписаном одбору.

у Опатовцу 24 августа 1872. 2—2 Црквено-Школски Одбор.

СТЕЧАЈ.

Од стране местног одбора у Иргу овим се отвара стечај на место: 1. једног учитеља са годишњом платом од 315. ф. а. вр. слободним станом с баштом, и 6 хвата тврди дрва. 2. тражи се једна способна жена за ручне редове женске, којој ће задатак бити старију школску децу ручним радњима и рачуном кућевном учити. Награда је за тај труд одређена од 100 ф. а. вр. са слободним станом.

Конкуренти нека поднесу своје инструкцијене молбенице до 20 септем. овом подписаном школском одбору. У Иргу 16. авг. 1873. 3—3 Местни Школски Одбор.

СТЕЧАЈ.

А Ђали — у теропалској жупанији — упражњена су два учитељска места, на која се на ново стечај отвара. За учитељско знање млађе школе одређена је плата у готовом новцу од 350. ф. а. вр. а за старију 400 ф. а. вр. даље за свако знање два ланца добре ораће земље са слободним станом и баштом.

Потражитељи нека изволе своје молбенице — са нужним доказима подрењене — до 1/2. септембра о. г. подписаном школском одбору поднети.

Из седнице школског одбора држане 19. августа 1873. Наја Димитријевић, Ђорђе Јаковљевић, пр. прероваћа, 3—3 председник.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у С. Крушедолу са годишњом платом од 315 ф. а. вр. 2 зата дрва слободним станом и пространим баштом, и од сваког потреба 50 новч.

Потражитељи нека своју молбу најдаље до 25. септембра одбору школском поднесу.

Учитељу спада још у дужност точно посјеђивање цркве и мора бити вешт у црквеном појању. У С. Крушедолу 21. авг. 1873. Александар Стефановић, председник. 3—3

КОНКУРС.

Ради попунења упражњене парохје IV, класе у предградиу Сенцандријском, Збегу отвара се овим конкурсу. Просиоци имају своје инструкцијене молбенице до 1. окт. т. г. конзисторијуму Будимском поднети. Из седнице конзистор. у Сенцандрији, 6 августа 1873. г.

вине и устава“ поднесене као што нам јављају, сва изгорела вредност износи по највећој процени, ако дакле осигуравајуће друштво плати 15.000 ф. б. б. биће са 10.000 ф. у добитку. У исто време у другом месту изгорела и летина некога Спирте, а пре, или после тога некога Варта. Је су ти то случајеви, или је то омладина, или — шта ли је то?

— Пештанска „Реформа“ доноси дугачак допис из Панчева о панчевачком збору, где не може ни она на ино, а да не призна величанственост појава, у коме се народна свест очитовала, ад је у осталом пун лажи и подметања. Тако н. пр. потвара на Касапиновића и Бекића, да су обмањивали народ, како ће Мидетић скинути порцију, абрасити потрошарину, оценити војводу и т. д. У том безобразлуку долази до тог степена, да, спомињући Ј. Павловића, уредника „Панчевца“, напосмиње, да је то онај, што је већ једаред био због велеледијаје под кривичном истрагом, ради здравце што је наздравно лане у Београду. „Реформа“ се дакле чини невешта томе, што је пештански суд признао, да Павловић оном приликом није ни речи прозборио. — Из Београда, вели „Реформа“, стекла се била силна небројена омладина (што је на жалост силна лаж! Ми не знамо ни једног београдског госта, осим Абердара. У.) За Абердара вели „Реф.“: „Абердар, кнежев секретар (sic!) из Београда, наздравно је на скоро уједињене целог народа српског у једну државу.“ — Поред свет тога, била би, вели, грдна невештина (taripatlalanság) од владе, да је забранила овај збор. — А да каква је невештина, што је забрањен тителски пошто је панчевачки већ одржан?! — Занимљиво је признање „Реф.“ у погледу владиног намењеника за шајкашког посланика; о њему вели: „Тодор Стратимировић, владин кандидат за тителски среза, тако је без икаквог политичног значаја, да се незначајнија личности, не може већ ни замислити.“

— У прошли четвртак била је седница епар. школ. одбора дајецеве бачке. Овде ћемо само неке важније закључке одбора саопштити, а опширан извештај о целој седници донећемо у једном од идучих бројева. — На жалбу двојице учитеља гудских, да је тамошња општина на њихова места друге учитеље изабрала, закључио је одбор, да се општина упути на дотичан §. школ. уредбе, по коме не може самовластно учитељска службу отказати, и према томе издаће се општини налог, да својим законом постојећим учитељима неуспаљује наставу деце и живљање учитељске плате. У осталом ће епар. школ. одбор распури општине гудске са својим учитељима законом путем извидити и решити. Јован Мургуловић потврђен је за учитеља Деспот-Сентиванског, а Јован Михајловић за учитеља Ст. Бечкојског. У општини паланачкој наређен је нов избор учитеља, пошто од општине изабрани нема шк. уредбом прописану квалификацију. Избор учитеља општине свлбашке је такођер уништен и нов избор наређен. Закључак општине тителске, по коме је учитељу Ј. Кочоби одказала службу и на његово место стечај расписала, није одобрен, него је општини, односно мест. шк. одбору наложено, да се реченом учитељу, док се под затвором налази, и док се овога ствар не реши, постава за заменика. С обзиром на то, што су у ово време избори учитеља и оснивања нових школа на дневном реду, и што у нашим народним основним школама за кратко време школска година почиње, закључио је одбор, да 14. (26.) септ. ванредну седницу држи, како би се све ствари, које отлагања не трпе, за времена решити могле. У ову седницу позваће се администратор бачке дајецеве да председава, почем је потпредседник изјавио, да ће свога посла ради дуже времена отсутан бити а за случај, да не би ни администратор могао у тој седници председавати, одређен је члан одбора В. Пуширск, да у истој председава.

* Скупштина Срба занатлија биће, као што смо навештени, 13. септембра (уочи Крстова-дне) о. г. у Сомбору. Ова се скупштина састаје, да на ново оснује „Задругу Срба занатлија“, коју је угарски министар узинуо, а после тога трудом бившег главнога одбора допустио, да се може на ново основати. У идучем броју изаћи ће позив на ту скупштину. —

НОВИЈЕ.

— Због ненадно пријатељског и достојанственог дочека кнеза од Србије у Бечу као да се високи порта у грдну брзгу дала. „Н. Л.“ бар званично јављају из Беча, да је отомански посланик из Беча у Цариград позван, а тако исто Цариградски аустро-угарски посланик, гроф Лудолф, да је на дуже времена допушта изискао. Одношаји између Аустро-Угарске и високе порте као да баш нису у овом часу најповољнији, којој се промени само права увроча у изненадно пријатељском дочеку младог кнеза од Србије наћи може.

— Бечки „Wiener Zeitung“ доноси царски патенат, којим се стари рајхсрат распушта и изабора се за нов, који би се 7. окт. састати имао, распасују. И чешки, скоро сви, листови као да више нагињу средној тако званој „народно унионистичкој, него ли правој опозиционој народној странци у хрв. сабору, јер веде, да је готово најпрактичније и најнаметније, што Мразовић — Вончина у полде-